

Założenia międzynarodowej konferencji naukowej

Colloquium Opole 2025.

„Polska, Czechy, Niemcy i Unia Europejska a nowy obraz świata”

Opole 18–19 listopada 2025 r.

„(...) Demokracja ma szerokie możliwości oddziaływania na politykę zagraniczną. Globalna rywalizacja supermocarstw ustępuje dialogowi i współpracy. Tym samym zanika zagrożenie wojenne. Otwierają się nie istniejące dotąd możliwości dla samodzielnej, pozablokowej współpracy państw na kontynencie europejskim jako całości. Ułatwia to urzeczywistnienie naszych narodowych aspiracji. (...) Stoimy więc dziś w obliczu wielkich szans dla Polski. Pojawia się zwłaszcza sposobność, aby nasze położenie geostrategiczne i geopolityczne, jakże trudne, uczynić źródłem siły i korzyści, a nie zależności i zastoju. Jednocześnie natura przemian jest taka, iż niosą one ze sobą wiele nowych wyzwań, niepewności, a nawet zagrożeń.”

Słowa Krzysztofa Skubiszewskiego, ministra spraw zagranicznych w latach 1989 – 1993, które wypowiedział w swoim exposé 26 kwietnia 1990 roku zakreśliły ramy polskiej – już wtedy suwerennej – polityki zagranicznej, która przez następne lata była realizowana przez kolejne polskie rządy. Jego wypowiedź z 1990 r. wyznaczała kierunek polskiej polityki zagranicznej w przełomowym momencie upadku bloku wschodniego, który dawał szanse na wprowadzenie w Europie i na świecie nowego geopolitycznego porządku, dającego gwarancje pokoju. Polska wykorzystała te szanse dołączając w 1999r. do Sojuszu Północnoatlantyckiego i w 2004r. do Unii Europejskiej.

Z tych możliwości skorzystali też polscy sąsiedzi i przez ponad trzy dziesięciolecia od przełomowych zmian, udało się zbudować silne, wielowymiarowe i trwałe powiązania. Polska, Niemcy i Czesi stali się nie tylko dobrymi sąsiadami – choć nie brakuje między nimi spornych kwestii – ale i kluczowymi dla siebie partnerami handlowymi oraz wzajemnie zależnymi od siebie sojusznikami.

Przez ponad dwie dekady wspólnej obecności w Unii Europejskiej Polska, Niemcy i Czechy doświadczyły zasadniczych zmian społecznych i gospodarczych. Polska i Czechy korzystając z funduszy strukturalnych, rozwijając gospodarkę i wzmacniając swoją pozycję polityczną na arenie międzynarodowej stały się integralną częścią demokratycznego Zachodu. Urzeczywistniły się w ten sposób marzenia pokoleń, które w czasie zimnej wojny nie godziły się z systemem narzuconym po 1945 r. Niemcom zaś przez ponad trzy dekady od zjednoczenia udało się w dużej mierze zniwelować różnice, pomiędzy zachodnią a wschodnią częścią kraju, powstałe w czasie kiedy ich kraj był podzielony na dwa organizmy państwowe.

Dziś, 35 lat po wypowiedzeniu przywołanych wcześniej słów Krzysztofa Skubiszewskiego, możemy odbierać je dwójako. Z jednej strony, satysfakcję przynoszą spełnione polskie i czeskie nadzieje

pokładane w procesie integracji z dostatnim i bezpiecznym Zachodem. Podobnie jak przekucie fatalnych doświadczeń polsko-niemieckiego i czesko-niemieckiego sąsiedztwa w niemal symbiotyczną współpracę, obejmującą gospodarkę, kulturę, społeczne więzi i kwestie bezpieczeństwa, zarówno energetycznego, jak i militarnego.

Z drugiej strony, jesteśmy świadomi, że w 2025r. kształtuje się nowy porządek światowy, a kierunki w jakim zmierzają te zmiany budzą niepokój oraz niepewność, co do przyszłości bezpieczeństwa i dobrobytu w Europie, szczególnie u Polaków, Niemców i Czechów.

Dotychczasowe silne i budowane przez dziesięciolecia euroatlantyckie powiązania poddawane są poważnej próbie. Wiara w siłę demokracji słabnie ustępując pola dla środowisk i ugrupowań dążących do radykalnych zmian europejskich polityk i podstaw integracji. Trudne do przewidzenia konsekwencje obecnej fali populizmu w europejskiej i amerykańskiej polityce rozmywają dotychczasowe wizje pewnego jutra, szczególnie tę polską, czeską i niemiecką.

Wojna, którą wywołał rosyjski reżim napadając na suwerenną Ukrainę, rozpoczęła proces przemian w światowym porządku geopolitycznym i międzynarodowej strukturze bezpieczeństwa. Dodatkowego przyspieszenia proces ten nabrał wraz ze zmianami politycznymi w Stanach Zjednoczonych z przełomu 2024i 2025r. Skutki tych dynamicznych przeobrażeń rodzą konieczność redefinicji wielu polityk i celów całej Unii Europejskiej, w tym dla polsko-niemiecko-czeskiego trójkąta sąsiedztwa

Polska objęła prezydencję w Radzie Unii Europejskiej w kluczowym momencie dla Europy, kiedy trwa intensyfikacja geopolitycznych wydarzeń, zarówno w stosunkach euroatlantyckich, jak i w negocjacjach warunków zakończenia wojny w Ukrainie. W pierwszym półroczu 2025 roku, Polska dostała historyczną szansę wykazania się przywództwem w kształtowaniu polityki europejskiej, zarówno w kontekście wyzwań gospodarczych, instytucjonalnych, jak i reagowania na zmieniające się warunki geopolityczne.

Ten coraz bardziej złożony obraz współczesnych wyzwań stojących przed Polską, Niemcami i Czechami, stanowi jednocześnie wezwanie do podjęcia próby ich systematyzacji i krytycznej analizy w ramach interdyscyplinarnej debaty naukowej. Będzie ona próbą nie tylko diagnozy, ale przede wszystkim próby prognozy kierunków i konsekwencji zmian, które zmieniają obraz świata, oddziałując na polsko-niemiecko-czeski trójkąt sąsiedztwa

Międzynarodowe konferencje naukowe z cyklu „Colloquium Opole”, których pierwsze edycje organizowano jeszcze w latach 70. ubiegłego wieku, co roku gromadzą przedstawicieli nauki, ekspertów i praktyków z Polski, Republiki Czeskiej i Niemiec, a także innych krajów Europy Środkowej i Wschodniej na interdyscyplinarne debaty, których celem jest wyrażenie polsko-niemiecko-czeskiej, śląskiej opinii o aktualnie dyskutowanych w Europie problemach. Na dorobek polsko-niemiecko-czeskich debat z cyklu „Colloquium Opole” składa się dwadzieścia pięć tomów serii publikacji „Polska – Niemcy – Czechy. Sąsiedztwo w XX i XXI wieku” oraz bogaty katalog gości honorowych, których wykłady rozpoczęły te interdyscyplinarne naukowe sesje.

Organizatorzy „Colloquium Opole 2025” zachowując tradycję organizacji konferencji naukowych egemplifikujących główne problemy europejskich stosunków międzynarodowych i polsko-czesko-niemieckiego trójkąta współpracy w kontekście Śląska, tegoroczną edycję konferencji chcą uczynić płaszczyzną do interdyscyplinarnej dyskusji na temat postrzegania zmian globalnego porządku i poszukiwania własnych/wspólnych odpowiedzi na nie przez Polskę, Czechy i Niemcy, w kontekście regionalnym, narodowym i europejskim.

Czynić to będą w ramach programu zbudowanego wokół czterech głównych problemów:

- 1) Polska, Niemcy, Czechy i Unia Europejska wobec nowego porządku światowego – analiza globalnych zmian geopolitycznych i ich wpływu na przyszłość Europy oraz relacji regionalnych.

Proponowane zagadnienia:

- Rola Unii Europejskiej w kształtowaniu globalnego porządku – wyzwania i perspektywy.
- Polska, Niemcy i Czechy w geopolitycznej układance – między Unią, USA a nowymi mocarstwami.
- Nowe zagrożenia dla bezpieczeństwa Europy – wojny hybrydowe, cyberbezpieczeństwo i polityka obronna UE.

- 2) Dorobek dwóch dekad członkostwa Polski w Unii Europejskiej i współpraca regionalna – bilans osiągnięć, wyzwań i wpływu integracji na rozwój krajów sąsiedzkich.

Proponowane zagadnienia

- Wpływ członkostwa na rozwój gospodarczy i infrastrukturalny Polski, Niemiec i Czech.
- Społeczne i kulturowe konsekwencje integracji europejskiej w regionie.
- Polska polityka zagraniczna w strukturach UE oraz współpraca transgraniczna z Niemcami i Czechami.

- 3) Polityki unijne wobec kluczowych wyzwań XXI wieku – dyskusja na temat działań Unii w obszarach klimatu, migracji, demografii i bezpieczeństwa, z uwzględnieniem wymiaru środkowoeuropejskiego.

Proponowane zagadnienia

- Polityka klimatyczna szanse i zagrożenia dla Polski, Niemiec i Czech.
- Polityka migracyjna Unii Europejskiej – solidarność czy podziały w Europie Środkowej?
- Starzejące się społeczeństwo Europy – strategie demograficzne i rynek pracy w regionie.

- 4) Przyszłość integracji europejskiej i rola Polski, Niemiec i Czech – perspektywy dalszego rozszerzenia Unii, reform instytucjonalnych oraz miejsca krajów Europy Środkowej w tej strukturze.

Proponowane zagadnienia

- W jakim kierunku zmierza Unia? Scenariusze dalszej integracji.
- Polska, Niemcy i Czechy w Unii przyszłości – rola, wyzwania i możliwości współpracy.
- Przyszłość strefy euro – perspektywy dla regionu i całej UE.